

Terror utan mål

| av Per Heister

ARTHUR KOESTLER påpekade att dagen i augusti 1945 då den första atombomben föll över Hiroshima kan sägas vara mänsklighetens myndighetsdag. Intill dess hade alla mänskliga handlingar, hur ondskefulla eller skadliga de än var, överskådliga konsekvenser. De kunde vara förfärliga, förhatliga och dödliga men de var fortfarande överblickbara, de skedde stegvis och kunde – åtminstone i teorin – avslutas under kontrollerade former.

Men när atombomben exploderade över Hiroshima var det uppenbart att enskilda mänskliga handlingar kunde få konsekvenser som var oåterkalleliga och obegränsade. Från den dagen krävdes en helt annan eftertänksamhet än tidigare. Utrymmet för nyckfullhet och affekt var borta. Jordan kunde ödeläggas genom en enskild mänsklig gärning.

Och kärnvapen har, dramatiska internationella spänningar till trots, inte kommit till användning sedan myndighetsdagen.

Den 11 september 2001 förändrades allt. Intill dess hade terrorism haft överblickbara konsekvenser. Skillnaden mellan handlingar utförda av assassiner på tusentalet, Baader-Meinhof och den hinduiska fanatiker som tog sig fram till Rajiv Gandhi för att spränga sig var marginell. Men den 11 september använde utbildade piloter sina kunskaper för att med hjälp av fulltankade flygplan ta med sig så många som möjligt i döden. Plötsligen blev Tom Clancys skräckscenarier verklighet. Nu går hela världen i spänning inför vad som kan komma. Mjältbrand är ju bara en amatörmässig början förefaller det. Ebolavirus, smittkoppor, kärnvapen? Var som helst!

FRÅN DEN 11 SEPTEMBER hjälper det inte hur moget regeringar och statschefer uppträder, hur FN fungerar eller hur vi vanliga dödliga reagerar. Från den 11 september kan vad som helst hända. Och det kan hända utan förvarning och utan någon som helst rationalitet eller förutsägbarhet.

I krig och terrorhandlingar har nästan alltid något motiv och mål kunnat identifieras. Något den anfallande vill uppnå som går att förstå, om än ogilla eller avsky. Man har slagits för land eller idéer. Man har tagit på sig

ansvaret eller äran. Det har funnits uttalade ställningstaganden.

Så är det inte med terrordåden mot New York. Här finns ingen annan ambition än att sprida död och förintelse. Inga mål att uppnå, ingen punkt där angriparen kan förklara sig tillfredsställd och operationen inställas. Inget för FN att förhandla om.

Det är ju detta som är allra mest dramatiskt. Det finns inga spelregler längre. Hur avskräcker man den som planerar sin egen död som en integrerad del av handlingen? Hur stoppar man den som inte förklarar sina motiv eller som inte försöker uppnå annat än våldsam död och förintelse?

VI HAR MYCKET ATT GRUBBLA PÅ samtidigt som den fria världen försöker att med hjälp av våra spelregler hantera dem som inte följer några alls.

Terrorn den 11 september representerar ju ingen alternativ vision till frihet och marknad, som Francis Fukuyama påpekar i detta nummer av Svensk Tidskrift, utan är en hopplös och utsiktslös kamp för att bromsa kapitalismens seger. Historien har nått sitt slut, men det finns all anledning att ständigt följa upp hur motståndsfickorna arbetar.

Mårten Schultz diskuterar hur långt spelreglerna för att bekämpa demokratins seger egentligen kan tänjas. Och Gunnar Larsson undrar över om det inte är dags att renovera FN efter femtio år.

Men de flesta artiklarna i den här utgåvan av SvT diskuterar förbättringar inom ramen för frihet och marknad. Einar Frydén skriver om hur EU:s konkurrenspolitik drabbar små länder, Henrik Jordahl om att utbildning måste få kosta och att det är rimligt att den kostar mest för den som njuter dess frukter.

Också Bo Aulin bekymrar sig om hur det kan gå när spelreglerna blir oklara och sammanblandas med politiska ambitioner. Emil Uddhammar ifrågasätter rättvisan och klokheden i fördelningspolitik som tar sin utgångspunkt i statistik om låginkomsttagare vars viktigaste beståndsdel är studenter som snart blir höginkomsttagare.

Och vad passar bättre än att just nu hylla New Yorks och kanske världens bästa tidskrift så som Cecilia Brinck gör?

Läsarna inbjuds, till sist, att svara på varför så stor del av vänstern hejar på den blinda terrorismen, på slumpvis död, blint hat och talibaner. Jag förstår inte, trots att jag försöker.

